

י"ל ע"י התאחדות האברכים
 "אדנים לתורה" דהסידר זוטשקא
 פר' האזינו - סוכות תשפ"ג + גליין קע"ג

חזקי הגדה

פלאות התורה מאוצרותיו של
 הגה"ח ר' רח רוטנל שליט"א

"וסכה תהיה לצל ולמסתור מזרם וממטר" נוראות ונפלאות קדושת הסוכה הק'

שיני המקום להינצל מהמזיקים

הגמ' בתענית כ"ד ע"ב מספרת שרבו העניש בבית דינו בעל עבירה במלקות מרובות, ומת מחמת המלקות. נשמע הדבר בבית שבור מלכא מלך פרס ורצה לצערו על מה שעשה. ואם המלך ששמה היה איפרא הורמיז אמרה לבנה שלא כדאי שיהיה לו עסק לצער יהודים, כיון שחשובים הם אצל הבורא וכל מה שמבקשים ממנו הוא נותן להם! שאל שבור מלכא את אמו, במה ראית שכל מה שהם מבקשים הם נענים, השיבה לו אמו שכל זמן שהם מבקשים רחמים על הגשמים יורד להם מטה. אמר לה, זה שיוורד להם גשמים אינו מחמת תפילתם אלא שאז הוא הזמן של עונת הגשמים, כך שגם בלי תפילתם היו יורדים גשמים. ואם כדברך, אזי עכשיו בתקופת תמוז נראה אם יכולים לבקש רחמים ולהוריד גשמים שלא בזמנם. שלחה איפרא הורמיז לרבא, כיון דעתך ותבקש רחמים שירדו כעת גשמים. וכאשר הזכיר רבא לפני המקום את המעשה ששמואל הוריד גשמים בימי קציר חייטים (ע"פ המהרש"א) - החלו לרדת כ"כ הרבה גשמים עד שקילחו המרוזים של העיר ציפורי שבאר"י (ע"פ ריב"ז) עד נהר החידקל שבבבל!

הגיע אביו של רבא בחלום (בב"ב צז ע"א שהוא רב יסף בר תמא שגר במחוז והיה תלמיד רב ששת ורב נחמן), והקפיד מדוע הטריח כ"כ כלפי שמיא להוריד גשמים שלא בזמנם. ובגן יהודיע מבאר ההקפדה, שכדי להוכיח אהבת ה' לבניו, היה די ג"כ בגשמים מועטים, ולא היה צריך להטריח שירדו גשמים רבים כ"כ. והזהירו אביו שישנה את מקום שינתו הקבועה בלילה. ואכן רבא שמע בקולו וישן באותו לילה במקום אחר. למחר מצא רבא את מיטתו שהיתה מנוקבת חורים ע"י סכינים שהיו בידי שדים שרצו להורגו בשנתו, וכשלא מצאו אותו במטתו, כילו חמתם במיטתו.

ועפ"י דברי הגמ' אלו אומר המהרש"ק חידוש נפלא ביותר, שכפרת יום הכיפורים והזיכרון והטהרה שפועל, שבמקום החטאים והפשעים שהיו מקודם משפיעים להם חיים טובים וכל הישועות, דבר זה הוא נס ושינוי טבע

המשך בעמוד ב' <<<

דברות קודש ממעיין נבע, כ"ק מרן רבוה"ק ז"ע

גדה קדומים

לא לסמוך על זכות אבותיו

צור ילךר תשי ותשכח אל מחולך (דברים לב, יח). אמר בשם רבו הרה"ק ר' מרדכי מקרעמיניץ, כי יש הרבה בנים הסומכים בעבודת הבורא רק על חזקת אבותיהם שהיו צדיקים וקדושים, והמה בעצמם אינם מתיגעים למצוא דרך ה', וראוי להיות בהיפוך, כי כל אדם צריך לשכוח אשר הוא בן של קדושים, ולעבוד ולהתיגע בעצמו על עבודתו ית"ש. וזהו כוונת הכתוב "צור ילךר תשי", צור נקרא אב המולידו ע"ד "הביטו אל צור חצבתם" (שעויהו נ"א, א), פירוש "צור ילךר", אב המולידך, "תשי", תשכח, אזי "ותשכח" - פירוש ותמצא, כמו "אשכחיה האי גברא" - "אל מחולך".

(דביה"ק ר' מאיר מפרמישלאן ז"ע)

הצדיק שהוא שפל רוח יכול לבטל גזירות קשות

ראו עתה כי אני אני וגו' מחצתי ואני ארפא ואין מידי מציל (דברים לב, לט). ויש להבין, הלא מצינו שאמרנו חז"ל) מי שיש חולה בתוך ביתו, ילך אצל חכם ויבקש עליו רחמים, נראה מזה שיש כח בחכם להציל. עוד להבין, ששם בגמרא הוקשה והלא 'אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ד' (מש"ל כ"א, ל), ומתוך כך קודם גזר דין וכאן לאחר גזר דין, דלאחר גזר דין אין כח בחכם להציל, ובאמת הלא אמרו חז"ל (מועד קטן נ"ג ע"ג) השם יתברך גזר והצדיק מבטל, משמע אף לאחר גזר דין.

ונראה לבאר שיש ב' בחינות, א' שהוא חכם ולומד תורה ואינו מפנה לבו לבטלה, והוא נקרא חכם, ויש כח בידו לבקש רחמים, ורק קודם גזר דין, ויש חכם וצדיק שהוא שפל רוח באמת, והוא בעיניו כאפס וכאין, וצדיק כזה יש כח בידו גם לאחר הגזר דין להפוך לרחמים.

וזהו שמרמז הכתוב 'ואין' פירוש מי שהוא בבחינה 'אין' בחינת שפלות רוח, מידי, פירוש אפילו 'מידי' היינו אחר הגזר דין, מציל, ומהפכו לרחמים. (דביה"ק ר' מרדכי מנדבורנא ז"ע)

התעוררות ע"י הזכרת שם ה'

כי שם ד' אקרא הבו גודל לאלקינו. (דברים לב, ה) האמת היא, שאין צריך להרבות בדברי מוסר ותוכחה לעורר את ישראל בתשובה. כי כאשר יש מי שנרדם בתרדמת הבלי הזמן, די לעוררו במה שמזכירים שמו של הקב"ה. כי איש יהודי השומע את שמו של הקב"ה, מיד הוא נרעד ונלפת מהדר גאון עוזו, וממילא הוא נותן גודל לאלקינו, ומיד הוא חושב מחשבות איה לתקן דרכיו למען ימצא חן בעיני השי"ת. וזהו "כי שם ד' אקרא", כאשר מזכירים שמו של הקב"ה שהוא אדון הכל ומהווה את הכל בכל רגע, מיד יפעל הדבר לקיים "הבו גודל לאלקינו".

הפיתוח שער לדופקי בתשובה

שיחת לו לא בניו מומם וגו' (דברים לב, ה). מה שבני אדם חושבים שאם "שיחת לו" שנכשלו ח"ו ועברו על רצון השי"ת, אזי "לא בניו", הם כבר אינם בניו של המקום ב"ה, ושוב אין להם תקומה ח"ו. זהו "מומם" המום הגדול ביותר "דור עקש ופתלתול", שאחר העקשות של החטא עצמו יש עוד עקמימות נוספת שמסרבים להאמין בכח התשובה. והלא קימ"ל (תשי"ה ה"ש"ב ח"א רמ"ג) דבין כך ובין כך קרויים בנים (קידושין לו), ואב שמחל על כבודו כבודו מחול (שם לב).

"הלד' תגמלו זאת", האין יתכן לחשוד כך את השי"ת הרוחם והחנן, כאילו ינעול ח"ו דלתי תשובה בפני השבין. והרי נקרא שמו "הוי" על שם שהוא אדון הכל המהוה כל העולמות, ולפני בריאת העולם הקדים וברא את יסוד התשובה, כי ידע שאין קיום לעולם הזה בלי מדת התשובה. ואין תגמלו זאת להשי"ת לסרב להאמין בכח התשובה, ובטובו וחסדו הגדול של המקום ב"ה.

וכל נתינת התורה היתה על יסוד כח התשובה. כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא. ולכן יש בתורה מצות עשה של תשובה, או של יודי עוונות, והקרבת קרבנות חטאת ואשם. וזהו שתרגם אונקלוס "עם נבל ולא חכם", עמא דקבילו אורייתא ולא חכימו". שהיה להם לדעת מעצם נתינת התורה שהשי"ת פותח שער לדופקי בתשובה.

"הלא הוא אביך", וחזקה על אב שמרחם על בנו. כ"ש אב הרחמים מלך מלכי המלכים הקדוש ב"ה. והוא "קנן" שברא אותך, וידע תכונת האדם שיצר לבו רע מנעוריו. "הוא עשך ויכוונך", הוא ית' עשה לך כן ובסיס להיות לך תקומה, ע"י כח התשובה. ובתרגום ש"ת "הוא עבדך ואתקנך", רמז ג"כ להנ"ל, שהכין לך דרך לתיקון נפשך שתוכל לשוב אליו ית' מכל מצב שהוא.

(כ"ק רבינו בעל נחל יצחק ז"ע)

מהגדה

גהלי אש בקצירת האומר

שמחה והתחזקות לכל השנה כולה

ושמחת בחגך והיית אך שמח. כאשר האדם זוכה להתנדב בחג הסוכות בשמחת המועד כראוי, ולקיים "שמחת בחגך", אזי משמחה זו נמשך לו שמחה והתחזקות לכל השנה כולה. שאפילו כאשר יהי' בבחי' "אך" שהוא לשון מיעוט, דהיינו לאחר החג כאשר אין השמחה בהתגלות כל כך, עכ"ז מכח שמחת החג יושפע לו כח שמחה והתחזקות לכל הזמנים ולכל המצבים שיוכל להיות "שמח" אף במצב של "אך", מכח האמונה והשמחה שישאר לו לכל השנה.

(כ"ק מרן רבינו הנחל יצחק ז"ע)

תוכחה ביד קשה ובאמירה נעימה

האזינו השמים ואדברה ותשמע הארץ אמרי פי (דברים לב, א). הנה יש לבאר דיש ב' מיני תוכחות הנצרכות כדי לעורר את האדם לתשובה ולעבודת קונו. יש דרך לעורר בסופה וסערה ובדברים קשים נכבדים. ואפשר מאידך לעוררו באמירה רכה ונעימה. ויש לומר דחלוקים הדרכים בין האנשים שאליהם מופנית התוכחה. דמי שהוא גבנהות לב ובגאוה, אליו צריך לדבר בלשון קשה ותקיפה. ומי שבלאו הכי לבו נשבר ונדכה, אליו יש לעורר בלשון רכה ונעימה.

ובזה יש לבאר הפסוק דכאשר בא משה להוכיח את ישראל כלל בזה את ב' הבחינות, ואמר שמי שהוא בחינת "השמים" היינו שהוא בעל גאוה, אליו - "ואדברה", היינו דיבור קשה. אולם "ותשמע הארץ אמרי פי" דמי שהוא בחי' "ארץ" שלבו נשבר ונדכה בקרבו, אליו יכוון אמירה רכה ונעימה.

(כ"ק מרן אדמו"ר ז"ע)

הרבה יותר גדול מאשר להוריד גשמים מרובים בתקופת תמוז, ובכדי לכפר על דבר זה לא די לעבור מקום לילה אחת, אלא צריך לשנות מקום להיות בסוכה למשך שבועה ימים.

אחר י"ב אפשר לחזור לג'ע כבראשונה

אלא שיש להבין דאם העניין של לעבור לסוכה הוא שינוי מקום כדי להינצל מכעס המזיקים על נס מחילת העוונות שהוא למעלה מן הטבע, מדוע אפשר לפחות את המעזיבה ולסכן על מקום שינתו הקבוע של כל השנה.

כדי לבאר העניין בס"ד נקדים את דברי הבאר היטב (ריש סימן תל"ט) בשם המהר"י וייל (בתשובה סימן קצ"א) "כל המקיים מצוות סוכה כאילו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית". לכאורה יש לשאול מה קשר ושייכות יש לקיום מצוות סוכה להחשב כשותף להקב"ה.

וביאר העניין יואר ע"פ המובא בשפת אמת (תרמ"א) שהקב"ה עשה שעיקר מקומו הטבעי של האדם שברא, הוא להיות בגן עדן. וכמו שנאמר באדה"ר (ח.ב.) "וישם שם את האדם אשר יצר", ושם היה בשמחה עצומה, כמו שאומרים בברכת חתנים "כשמחך יצירך בג'ע מקדם", ולא היה חסר לאדם כלום בג'ע כי "ה' אלוךך עמך לא חסרת דבר", וכמ"ש חז"ל שהיו מלאכי השרת צולין לו בשר ומסניני לו יין וכו'. אבל לאחר שחטא, גורש ממקומו בג'ע. וכן כל יהודי מצד מותו שייך למקום זה, אלא שע"י חטאים שגורמים, "ויהיו עונותיכם מבדילים ביני וביניכם", מגורש מהג'ע ומחיי השמחה וההטה. אבל כאשר ביה"ב מתכפר ונתקן הכל, מזכה אותנו הקב"ה שוב לחזור לבחינת הגן עדן שגורשנו משם, שזה הסוכה הקדושה שיש בה בחינה זו. ולכן אז השמחה במעונו בשלימות "זמן שמחתינו".

הסוכה הוא גן עדן בעולמות העליונים

וממש כדבריו הק' מובא באור החיים הק' ח"ו: "סוד הסוכה וההגה הם פלאי פלאים, אבל אומר לכם מעט כדי שתדעו שהסוכה אינה מה שאתה רואה בעיניך", ומבאר את כפל הלשון, בסוכות תשבו שבעת ימים, כל האזור בישראל ישוב בסוכות" (יורדא כג, מב) שהחלק הראשון קאי על האבות הק', האושפזין שנמצאים בג'ע במחיצתו של הקב"ה, הבורא פונה אליהם בסוכות ואומר להם שהג'ע עבר עכשיו לסוכות של בני", ומצוה עליהם שילכו לשבות שם שבעת ימים. ואח"כ קאי על בני" כל האזור בישראל צריכים לשבת בסוכות. ובתפארת שלמה מובא על הפסוק "שבעת ימים תחוג לה' אלוךך במקום אשר יבחר" שבסוכה יש בחינת קדושת ביהמ"ק שנקרא בית הבחירה. וכן איתא בספה"ק יסוד יוסף שיהודי שישב בסוכה הרי הוא יושב ממש בתוך עולמות העליונים.

(שכל עולם נקרא יום, ובסוכות תשבו שבעת ימים הכונה בחינות של כל השבעת העולמות) וכן כתוב בראשית חכמה (שער הקדושה פרק י"ז) שכשיושב בסוכה ולומד או מתפלל ה'ה יושב ממש בתוך העולמות עליונים.

ומובא עוד בספה"ק שבדרך הטבע לא היה שייך שאדם בעל לבוש גשמי יוכל בכלל להיכנס לתוך קדושת הסוכה, שאינה אור העוה"ז הרגיל הטבעי, שנכלל בסוכה אור עולמות העליונים, ג'ע וביהמ"ק, וקה"ק ועניי הכבוד וכסא הכבוד!! ורק נשמות קדושות יכולים להכנס לכוה מקום, וכפי שרואים שנעשה מקום מתוקן לאושפזין עלאין קדישין שנמצאים תמיד בג'ע לפני הבורא, ועכשיו בסוכות אומר להם הבורא לעבור לג'ע שבסוכה כדברי האוה"ח.

אלא שאבינו אב הרחמן ברוב רחמיו וחסדיו מגודל אהבתו אלינו מגביה אותנו ומזכך אותנו ע"י קדושת יוה"כ וטהרתו, שיהיה שייך במציאות להיכנס לקדושת מקום הסוכה לשבוע ימים. ובתשבו כעין תדורו, וכפי ההתנהגות בסוכה מסתגלים לחיות כל הזמן בתוך מציאות של קדושה.

גם באותו מקום הוא במציאות אחרת לגמרי

ולפי כל הנ"ל מובן מה שמובא בבאר היטב שהמקיים מצוות סוכה נעשה שותף להקב"ה בבריאה, כי הקב"ה נותן לבני ישראל כח נורא ומופלא שבמעשי ידיו בבניית הסוכה יוצרים אנו ממש מעשי בראשית בריאה חדשה, שבתוך העולם הגשמי נעשה מקום לעולמות העליונים!

וכן מיושבים דברי המהרש"ק, שאפילו אם ישאר באותה מיטה במקום הרגיל אין שם שייכות למציאות הקודמת, שעכשיו מקומו בסוכה הקדושה מציאות אחרת לגמרי של עולמות העליונים וכו'. וכמובא בשם משמואל (מערדים סוכות תר"ח) שאור הסוכה מלא בשמות הקדושים וכוחות הטומאה אינם יכולים בכלל להביט באור זה, ולא יכול שום מקטרג אפילו לראות יהודי בסוכה, וממילא מוגנים מכל צרה ופגע. וכן מובא בבני יששכר שהתפילה בנעילה "יחביאנו צל ידו תחת כנפי השכינה" קאי על הסוכה הק' שנקראת "צילא דמהימנותא" וא"כ אין לך מקום טוב ובטוח יותר בעולם להיות בו כמו בסוכה הקדושה.

גדר איתן

טללי טוהר מתוך דא"ח של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

"אם אני כאן הכל כאן"

התורה שנמשלה למים, וכמאז"ל (תענית א) "מה מים מניחין מקום גבוה והולכים למקום נמוך וכו'". ומשה רבינו ה' נקרא ע"ש "כי מן המים משיתיהו" (שמות ב' י), ולכן ה' הכלי שקבלו ישראל התורה על ידו.

ו"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", כי ע"י שהיו באים לביטול היש, היו משיגים קרבת אלוקים, והי' באים לשמחה אמיתית של "עוז וחדוה במקומו" (דברי הימים א, ט"ז כ"ח).

ויתכן שלכן מצינו בגמ' שכשהיו וקדין בשמחת בית השואבה, היה רש"ג עושה קידה לנשק הרצפה, והורות החביבות של מדת הכנעה עד עפר. וז"ש הרמב"ם (הלכות לולב פ"ח ה"ט), "השמחה שישמח האדם בעשיית המצוה ובאהבת הא-ל שציוה בהן, עבודה גדולה היא וכו', וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו וכו', וכן דוד מלך ישראל אמר (שמואל ב' ג, כב), "ונקלותי עוד מזאת, והייתי שפל בעיני", עכ"ל. להורות, כי עיקר השמחה היא ע"י ביטול היש, ועזיבת הכבוד.

ולכן באושפיזא דמשה שהי' העניו מכל האדם, מסוגל ביותר להשיג בחי' שמחת בית השואבה, שהי' הכנה לניסוך המים. שהמים מרמזים על מידת הענוה, שמניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, לרמז חביבות מדת הענוה לפני השי"ת, שרק ע"י זוכין המים לעלות למזבח לפני ד'. והמים התחוננים שבכו שרוצים להיות קמי מלכא, נתבשרו שיוכו לעלות בניסוך המים, והיינו בזכות שהם מניחים מקום גבוה והולכים למקום נמוך. ולכן, אע"פ שנפלו למקום של תענוגים פחותים, ובוכים שרוצים להיות בבחינת מים העליונים, בתענוג עלאי, ונתבשרו שע"י שברון לבם וביטול היש, יזכו גם הם להיות לפני המלך.

ערבי גדר אמרים ערבים ממאורי החסידות

נחל וחבל למעלה

ובזה יובן ג"כ המדרש אשר התחלנו בו, כי חלק ה' עמו, שבחר בהם מע' אמות, כאשר קיבלו את התורה והחזירה הדבר ליושנה כנ"ל, נמשך עליהם לבדם רוח חיים וההבל כמו קודם החטא. ואמר, יעקב חבל נחלתו, שאל בני יעקב נמשך החיות כמו נחל נובע בתמידות, וזהו לשון נחלתו. ואמר לשון חבל, שהיא דמיון המשל אשר משלו בעלי ספרי קבלה הקדמונים, בהיות האדם עובד עבודת בורא ה' הן בדיבור הן במעשה מעורר השרשים העליונים דוגמת החבל הקשור בעליה גבוהה, ואוחז החבל מלמטה, מנענע הקשר העליון, וזה חבל נחלתו, ודוקא בני יעקב שקיבלו התורה. (תורת המגיד - מעורר שש)

לקדושת ישראל אין סוף

וכל איש ישראל יש לו חלק מהקב"ה כי חלק ה' עמו נמצא כמו שהקב"ה אין סוף ואין לו תחלה ותכלה כן כל איש וחלק חלק קדושתו הוא דבר שאין לו סוף ותחלה וישראל. ובמשה כתיב (דברים לג, כט) וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון שמשוה היה אחוז בראשית מקור החכמה ספון וגונו במעלה עליונה. ובאמת כתב האר"י ז"ל שכל אחד מישראל יכול להיות כמשה שאף שאין אחיזתו רק במדרגה מעוטה או בסוף המדרגה גם שם נקרא ראשית כי הכל שוה בערכו יתברך דבדבר שאין לו תחלה וסוף לא שייך עילוי המדרגות לומר זה ראשית זה סוף. (מאור עינים - ליקוטים)

א"א להפריד ביניהם

כי חלק ה' עמו - שהם חלק ה', ואי אפשר להפרידן ולחלקן מפני אשר הם קשורין בו יתברך, והוא אחדות הפשוט. יעקב חבל נחלתו - שהם חבילות יצָרוֹר וְנִקְלָתוֹ וקשורים בו יתברך. (מאור ושמש)

להעלות את יסודות "חם לח וקר"

כי חלק ה' עמו. חל"ק נטריקון. חם לח קה. היינו שצריך איש הישראלי להפוך יסודות הנ"ל אל עבודת השי" ולא ישתמש עמהם לפי טבעם. היינו ביסוד האש יראה לעבוד את השי" בהלהבות גדול בתפלה או בלימוד תורה לשמה. וביסוד הרוח להתעלה מן התאוות הגופניות ושלא להמרות עיני כבודו יתברך. וביסוד המים שהוא לח. להתענג על ה'. ולאהוב אותו. וזהו ענין קדושת שבת היינו עליות כל השלוש יסודות לה'. כי כתיב (שמות לה, א) לא תבערו אש גו'. וזה מורה שצריך לאחוז ביסוד הקר ולהעלותו. ובשבת צריך כל אחד מישראל להיות מתלהב לבו לעבודתו יתברך. ובוה מעלה יסוד האש. ועל ידי הטבילה במקוה הוא מעלה יסוד המים שהוא לח. ועל דרך כלל הוא להעלות כל השלוש יסודות אש רוח מים אל הקדושת שבת.

(אוהב ישראל - יוצא)

הרה"ג ר' יהושע לאנגנויער שליט"א

להוריד טופי מהפאות בשבת

בשבת בבוקר היה אופרוף חרוקו שם גם סוכרייות וטופי, ילד בן חמש נדבק לו טופי בפאותיו, ואינו יכול להורידו בעצמו, כשניסו להוריד לו את הטופי, התחיל להתלש לו שעה.

נשאלת השאלה, **האם** מותר להוריד לו את הטופי, למרות שבזוודאי יתלש שערות, או שאין ברירה ואסור, וצריך להשאיר זאת עד למוצאי שבת.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: אדם שיוצא מסוכתו לאחר הסעודה, וחוזר לישון, האם צריך לברך "לישב בסוכה" על שנתנו?

תשובה: נחלקו הרמב"ם והרא"ש מה היא הכוונה של הברכה "לישב בסוכה", דעת הרמב"ם שהברכה היא כפשוטו, לשבת בסוכה, ולכן כתב שקודם שאדם יושב בסוכה, יברך "לישב בסוכה", ודעת הרא"ש שהכוונה היא להתעכב בסוכה, כמו ותשבו בקדש, דהיינו התעכבו שם. ולדברי שניהם, כשנכנס לסוכה ושוהה שם זמן מה בישיבה, צריך לברך על ישיבתו בסוכה, גם אם לא אכל.

אולם כתב השו"ע (סימן תרט"ט) שנהגו העולם כדעת ר"ת שאין מברכים על הסוכה, אלא בשעת אכילה. וכתב במשנה ברורה (סי' פ"ב) אף שמעיקר הדין צריך לברך בכל פעם שנכנס לסוכה, אע"פ שאינו אוכל שם, שהרי גם הישיבה והעמידה שם היא מצוה, מ"מ מנהג כל העולם כדעת הפוסקים שאינם מברכים אלא בשעת אכילה, ואפילו אם יושבים בסוכה קודם אכילה שעה אינם מברכים, דס"ל דברכה שמברכים אח"כ על האכילה פוטרת הכל, שהיא העיקר והיא פוטרת השינה והטיול והלימוד שכולם טפלים לה. ומכל מקום לכתחילה מיד כשנכנס לסוכה יאכל יותר מכביצה מזונות, ויברך לישב בסוכה, כדי שלא לשהות בסוכה בלא ברכה.

עוד כתב במשנ"ב (סי' ק"ז) בשם ה"ז, שאם מתענה ואינו אוכל, צריך לברך בכל פעם שנכנס לסוכה. וכתב בשם הח"י אדם, שגם אם אינו מתענה, אלא שכבר אכל, ולאחר מכן יצא מן הסוכה, ולא יאכל שוב עד שיצא, שצריך לברך לכל הדעות, שכל מה שמברכים בשעת האכילה, היינו שהאכילה היא עיקר, ולכן היא פוטרת שאר דברים, אבל אם לא יאכל, ולא יברך, צריך לברך על השהות עצמה בסוכה, שגם היא מצוה.

אמנם בשו"ע הרב (א"ח סימן תרט"ט) פסק, שברכת לישב בסוכה שבוך על אכילת שחרית, פוטרת את השתיה של כל היום, וכן פוטרת את השינה וטיול בסוכה של כל היום, שאין צריך לברך עליהם, שאפילו יצא חוץ לסוכתו אחר האכילה, והפסיק הרבה בין האכילה להשתיה ושינה וטיול, מכל מקום כיון שכולם נמשכים וטפלים לאכילה שהיא עיקר מצות הישיבה בסוכה, ברכת האכילה פוטרתן.

ולמעשה הרבה נהגו כשיטת השו"ע הרב, שאם במשך היום אכלו בסוכה, גם אם יצאו מן הסוכה לאחר מכן והיה היסח הדעת, מכל מקום הברכה על האכילה הקודמת פטרה אותן.

ולכאורה גם לשיטת השו"ע הרב, אם לא אכל כלל בסוכה זו, כגון שנכנס לסוכת חבירו, ויוצא משם לאחר מכן, או שבאותו היום לא אכל פת בסוכה וגם לא יאכל בהמשך היום, צריך לברך לישב בסוכה על עצם השהות בסוכה.

אולם דעת המאמר מרדכי (סי' ק"ח) שכוונת המנהג שלא לברך אלא בשעת האכילה, שאין מברכים אלא אם כן אכל אכילה המחייבת ברכה, אבל אם לא אכל כלל, וגם אינו מתכוון לאכול, אינו מברך, שאף על פי שלפי דעת הגאונים ורוב המחברים צריך לברך בכל פעם שנכנס לישב בה, מכל מקום נהגו העולם כר"ת הסובר שאין לברך אלא בשעת אכילה דוקא, ואם אינו אוכל אינו מברך כלל.

אמנם הוסיף, שאם מצטרף עוד איזה ספק על הברכה, יכול לברך לישב בסוכה.

ולמעשה כדי להוציא עצמו ממחלוקת, אדם שנכנס לסוכה, ויצא משם עוד קודם האכילה, ראוי שיאכל דבר המצריך ברכת לישב בסוכה, כגון יותר מכביצה מזונות וכדו', וגם בדברים שנחלקו הפוסקים אם מברכים עליהם, יכול להקל לברך, כיון שמצטרף כאן ספק נוסף, שאולי על עצם השהיה יכול לברך.

מצוות ישיבת סוכה

הנה במצוה זו נכללים כמה ענינים אכילה שתיה לינה, שהייה בסוכה, קדושת הסוכה, ברכת לישב בסוכה, והפטורים ממצוה זו. ונפרט קצת מהדינים היוצאים מעניינים אלו היותר מצויים עד כמה שיכיל הגליון בעז"ה. וקודם נביא ההלכות הנוהגים קודם מציצה מערב סוכות, וקידוש והמסתתף מזה.

ערב סוכות: אכילה לתאבון: אין לאכול פת בערב סוכות כדי שיאכל זכית בלילה לתאבון. וכלול בזה עוגות ומזונות. ולגבי תבשיל, במ"ב אורס (תע"א) ושועה"ר מקל (שם). וכן אין לשתות מ"ץ ענבים בעיו"ט. והאיסור משעה עשירית. והכל לפי מה שהוא אדם. שינה לתאבון: התרוה"ד היה מחמיר שלא לישון בערב סוכות, כאכילה כך שינה, שישן לתאבון. והפוסקים לא חששו לזה. גגות פתוחים: נכון שיהיו הגגות פתוחים בכניסת יו"ט כדי שתחול הקדושה הנכנסת בתחילת ליל החג גם על הסוכה (מ"א). ביה"ש: לנוהגים לברך על כל כניסה רצוי שלא להיכנס לכתחילה ולשבת בסוכה בזמן ביה"ש (ארוחות רבינו). **קידוש: שהחינו:** צריך לכוון בברכת שהחינו על א. מצוות סוכה, ב. עשיית סוכה, ג. עצם היו"ט, ד. מצוות אכילת זכית בלילה הראשון (הל"כ"ש). **סוכת חבירו:** מותר לכתחילה להתארח בלילה הראשון ולברך שהחינו בסוכת חבירו וא"צ שוב לברך כשחוזר לביתו (הל"כ"ש והגרי"ש א). **גג סגור:** בירך שהחינו בזמן שהגג היה סגור יצא יד"ח (מ"ב בשם בב"א).

ועתה נביא ההלכות של מצוות ישיבת סוכה מקורו וטעמו ופסקי דינים המסתעפים מזה. **המקור:** בפי' כתוב בסוכות תשבו שבעת ימים וכו' למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתי את בני". **טעם המצווה:** נחלקו הראשונים בזה י"א שהכוונה סוכות ממש היינו לזכור הסוכות שעשה לנו ה' (בי"ח לפי המ"ד בב"מ סוכות ממש), י"א לזכור יצי"מ (בי"ח לפי מ"ד ענני הכבוד, וט"ז פ"י כן לפי מ"ד סוכות ממש), וי"מ לזכור את ענני הכבוד שהקיפם ה' במדבר (ט"ז לפי מ"ד ענני כבוד), וי"א לזכור מלחמת סיחון ועגון וכרכים שבא"י שהיו יושבים בסוכות שבעת מלחמה. והעיקר היא שלא נחשוב שהארץ שלנו מעולם (שנ"ב ח"א).

אכילה: מצוות אכילה נחלקת לשנים. יש כמה דינים שנוגעים לאכילת זכית הראשון, ויש שנוגעים לכללות אכילה בסוכה בשבעת הימים.

זכית ראשון: כמה דינים לזכית ראשון. יש למהר לאכול זכית ראשון דזריזים מקדימין למצוות (פ"ב סופר). אך לא יאכלנו עד שיהא ודאי לילה (רמ"א). לכתחילה יש לאכול יותר מכביצה (כדי לבאת השניות שכדי לקיים מצות אכילה בליל א' צריך השיעור יותר מכביצה). וי"א דיש להחמיר לאכול הכביצה בשיעור זמן כדא"פ. **שיעור אכילת פרס:** נאמרו כמה שיעורים ולהלכה היא 4 דקות (ש"ש"פ) ויש מחמירים לכתחילה שתי דקות (שיעורין של תורה בשם החזו"א). י"א שמצוה מן המובחר ללעוס כל הזכית ואז לבלוע בב"א כמו לענין מצה (מ"א) יש לזוהר שלא יבלע הזכית אלא ילעס ואח"כ יבלע. ואם בלע ולא לעס יצא יד"ח. אמנם צריך לחזור ולאכול עוד זכית בלעיסה בל ברכה (מ"א). **דבור:** מותר לדבר באמצע אכילת הזכית אך יזהר שלא ימשך בדבורו וישוהו יותר מכדא"פ. (ומ"מ גם כיום חול, טוב שלא להפסיק בדבורו עד שיאכל זכית מתחילה - מ"א קס"ו). **כמה זכיתים:** נראה דכל זכית פת שאוכל בלילה הזו מקיים מצוות עשה (הל"כ"ש ע"פ הב"ח שמונא לגבי זכית מצוה), **חלה מותקה:** י"א שלא יאכל חלה מתוקה ממי פירות וסוכר דבעינן דומיא דמצוה דנאכלת לבדה בלא לפתן דאתי רשות ומבטל המצווה, ומשום כך חששו שלא לטבול הזכית הראשון בדבש (שו"ת יד אליהו), ויש חולקים (א"א מבוטשאו"ש) והכי נהוג.

אכילה בכללות: מצות אכילה כל ז' יש להסתפק לפי דעת הגר"א שיש מצווה לאכול מצה כל ז' האם בסוכה ג"כ מתקיימת מצוה (מ"ב סק"ד ועיינן בחושי שני מה שביאר ספיקו). **ישיבה:** לכתחילה ראוי לישב בשעת אכילה עד שיאכל יותר מכביצה (ביב"ד לחוש לשיטת הרמב"ם דאין מברך אלא ביושב). ובדעיבד כשאין לו כסא יכול לברך כשאוכל מעומד.

שיעור אכילת פת: האוכל פת יותר מכביצה אפי' דרך עראי חייב בסוכה (מ"א). אם אוכל את הכביצה פת יותר מכדא"פ י"א דאינו מברך לישב בסוכה (במבוי יעקב), וי"א דמברך (ראשית ביכורים וכן משמעות מ"ב - סק"ב). יש לדון בזקן או חולה שבשבע בכזית אם צריכים לברך לישב אף בפחות מכביצה. **תבשיל העשוי מחמשת מינינים:** האוכל מעשה קדירה כגון אטריות וכדו', תלוי אם קובע סעודתו היינו שאוכלם בחבורה של שלשה אנשים יחד (לא ב"ב הגרי"ש א), או שאכל שיעור חשוב שקובע עליו סעודה, (אף שבעלמא צריך אחרים יקבעו סעודה עליו לענין תשבו כעין תחוח אינו כן - בה"ל). ואם אינו קובע סעודה אינו מברך לישב בסוכה באכילת יותר מכביצה אא"כ שוהה שם זמן מה. **פת הבאה בכינין:** אם אכל מזה כשיעור יותר מכביצה נחלקו האם מברך, והמובחר הוא לצאת מיד אחר אכילתן, אלא ישהה שם זמן מה, (וזה מצדדים שיטת הרמב"ם דמברך על עצם הישיבה), ויכין בשעת ברכה על האכילה ועל הישיבה שאחר זה. ונחלקו בזמן הברכה, י"א דמברך קודם לישב בסוכה ואח"כ מזונות (הגרי"ש א), וי"א להיפך (בבית לוי). **טפל:** האוכל מזונות באופן שזה טפילה להעיקר, כגון האוכל דג מלוח לעיקר הסעודה והמציות טפל, י"א שמחויב בסוכה ויברך לישב בסוכה (שו"ת לנפשי מרדכי), וי"א שאינו מברך (מקור חיים תול"ט). **קידושא רבא:** על פת הבאה בכינין אם אוכל יותר מכביצה מברך לישב בסוכה אף שלא שוהה שם, וצריך לזוהר בקידוש לאכול יותר מזכית (אף שבשבת סגי לקידוש במקום סעודה כוית).

שולחן בסוכה: בשולחן גדול נחלקו הפוסקים (ברכי"ח א) האם סגי שיהיה טפח מזה בסוכה, או צריך שיהיה רוב השולחן בסוכה. ושני שולחנות שפורסים מפה אחת על גביהם נחשב כשולחן אחד (הגרי"ש א). (מבוי מאזל סוכות קטנות עשירות בסוף השולחן ושי בני משפחה מוהבים). לכתחילה אין לאכול בסוכה ראויה לשינה (מ"א ה"ר"מ סי' ט) - מצוי בסוכות שעומדות סמוך לבתי כנסיות שיכולו לשתול ולאכול העומדים בביהמ"ד, אך לא ראויים לשינה. אבל אם יש לו סוכה מיוחדת לשינה י"ל דיוצא אף באכילה בסוכה אחרת (ביבוי יעקב).

שינה: כמה דינים בדין שינה בסוכה וכלדלהלן. **שולחן בשעת שינה:** מנהג העולם שאין מקפידין בזה (כמבוא במ"א תר"מ סק"ט) ו**מ"ב** (סק"ג), טעות סופר וא"א לסמוך על סיפור שמופיע בס' מועדים חמנים שה"ח הקפיד בזה). **כפוף:** מי שאינו יכול לשכב ראשו ורובו אא"כ הוא מכופף ידיו ורגליו, אף שיועד שבאמצע השינה יפשוט ידיו ורגליו ואז לא יהיה ראשו ורובו בסוכה, מ"מ מותר (מהר"ל דריסקין קונט"א סי' ז'). **נאנס:** מי שנאנס וישן חוץ לסוכה א"צ להקיפו (בב"ד ח"א סי' ט) - ומיד כשמתעורר ורופא להמשיך לישון צריך לילך לסוכה (מ"ב). **מיטת קומותיים:** אם אין בין מטה העליונה לתחתונה עשרה טפחים יש מתירים לישון במטה התחתונה (שו"ת סבה"ל).

אכילת ערלי: מותר לאכול ולשתות ערלי חוץ לסוכה, ואף ת"ח שאינו רוצה להחמיר ע"ע אינו נקרא 'אינו מדקוק במצוות' (פה"ל), והמתמיר ה"ז משובב ולא יברך

ליקוטי אמרים • פרק יב

”הבינוני!”

”כמו כן אותו 'בינוני' שעליו אנו דנים, הגם ש'למעשה' נראה שמצבו מאוד נעלה ובמדרגה די גבוהה, כי למדנו שהבינוני ”לעולם אין הרע גובר כל כך לכבוש את העיר קטנה להתלבש בגוף להחטיאו, והיינו, ששלשה לבושי נפש הבהמית, שהם מחשבה דיבור מעשה שמצד הקליפה, אין גוברים בו על נפש האלוקית להתלבש בגוף, במוח ובפה ובשאר רמ"ח איברים להחטיאם ולטמאם חס ושלום, רק שלושה לבושי הנפש האלוקית הם לבדם מתלבשים בגוף, שהם מחשבה דיבור ומעשה של תר"ג מצוות התורה.” אה, כאשר אנו מסתכלים במבחן המעשה של הבינוני, נראה שהוא ממש במדרגה של צדיק. כי למעשה השליטה על המחשבה דיבור מעשה של העיר קטנה נתונה בידי הנפש האלוקית. כי הוא חושב ומדבר ועושה אך ורק כפי רצון השם. ואילו נסיונות הנפש הבהמית להשתלט עליו ולמושכו לרשתו במחשבה דיבור ומעשה, נהדפים מיד, כך שהיא לא מצליחה להכשילו בדבר עבירה אפילו פעם אחת. כמו שאומר הרבי ”ולא עבר עבירה מימיו ולא יעבור לעולם ולא נקרא עליו שם רשע אפילו שעה אחת ורגע אחד כל ימיו.”

”נו אם כך מדוע לא נקרא צדיק”, שואל זאנוויל שאלה פשוטה. ”כי כאמור”, מיישב ר' לייב במתינות, ”הבינוני עדיין נתון למלחמה כבידה של שתי הנפשות. במהותו אין הוא ”צדיק” אשר הצליח להשליט את הנפש האלוקית על הנפש הבהמית, כי הוא עדיין צריך להלחם. אכן, למעשה, הוא לא נכשל חלילה ולא נופל ברשות הנפש הבהמית, כי אז הוא יקרא 'רשע', אך 'צדיק' הוא גם כן אינו.”

”איך אתה יכול להסביר זאת”, שואל פנחס'ל ומרחיב - ”שהבינוני שנתון כל העת במלחמה גדולה וכבידה, ובכל רגע הוא צריך להלחם עם הנפש הבהמית אשר מנסה בכל כוחותיה למשכו אחריה, ואילו אנחנו יכולים להעיד עליו ”שלא יעבור לעולם אפילו על עבירה אחת.” הרי הוא נתון למלחמה ומי יודע מה ישורנו. והרי אמרו חז"ל אפילו על הצדיק שלא יאמין בעצמו עד יום מותו.”

”יפה שאלת”, נהנה ר' לייב ומבאר, ”כפי מה שאמרנו, שהגדרת הבינוני ניתנה מצד מהותו ומצד מצבו הנפשי שיש לו כעת בעבודת השם, ובמצב העכשווי, שהוא נתון בסערת המלחמה וכל כולו נתון במסירת נפש לעוזר לנפש האלוקית למשול בעיר הקטנה, הוא לא מעלה על דעתו שיתכן שיפול חס ושלום ויעבור עבירה, כי לעבור עבירה זה אצלו דבר משולל מכל אפשרות. וכמו שאתה תגדיר את עצמך, שלאכול חס ושלום ביום הכיפורים זה דבר משולל אצלך, לא יקום ולא יהיה, ואין לך אפילו בזה שום צד ופיקפוק. כך זה אצלו על כל דבר ודבר שהוא נגד רצון השם שהוא משולל ולא יקום ולא יהיה. כמו כן מה שכתוב שלא עבר עבירה מעולם, הרי בוודאי יתכן להיות שאדם עבר עבירה, ועשה תשובה, עד שזכה להגיע למדרגת בינוני ואפילו למדרגת צדיק אפשר שיגיע. אלא גם בזה הכוונה הוא, שבמצבו תנה, לא יתכן שעבר עבירה מימיו. כי עצם עשיית עבירה משולל אצלו מכל וכל.”

”אי אי, הלואי שזוכה להיות במדרגה זו, להיות כל ימיו עסוקים אך ורק ברצון השם ולא להכשל חס ושלום... השם יזכינו.”

”זה עתה שבתם ממלחמה קטנה, עכשיו תעמדו לפני המלחמה הגדולה.” כך המליץ ה'חובת הלבבות', שמלחמת היצר היא "מלחמה גדולה" אף לבעלי מלחמה עזי נפש אשר זה עתה חזרו ממלחמה אדירה בשדה הקרב וזר הנצחון על ראשם, והוא מבשר ואומר להם שמלחמתם היתה "מלחמה קטנה" לעומת "מלחמת היצר" שמצפה לכל אחד ואחד.

ואכן כבר למדנו שמלחמה גדולה מתחוללת לא הרחק - בעיר קטנה שיש אצל כל אחד ואחד. מלך אחד שהוא הנפש האלוקית רוצה לכבוש את העיר ולהשליט את תושביה שהם אברי הגוף שיפעלו אך ורק לפי כוחותיו ולבושיו האלוקיים, ואך ורק השכל והמידות שלו בלבד יתגלו בעיר קטנה כך שכל מחשבותיו ומעשיו של האדם יהיו אך ורק לכבוד הבורא יתברך שמו.

ולעומתו ניצב מלך עז וקשה שהוא הנפש הבהמית שמושתת למטה, וחפצה ותשוקתה למשוך את כל תושבי העיר קטנה אל החומריות, להלבישם בלבושים של הסטרא אחרא והשכל המיות של הנפש הבהמית ישלטו בכל.

והמלחמה כבידה ועצומה. לא פוסקת לרגע אחד. זה מושך לכאן וזה מושך לכאן. והאדם שהוא נברא לשם כך, לעשות דירה להש"ת בתחתונים, ולשמח את בוראו בניצחונותיו את יצרו, עומד בעז עם כלי מלחמתו ושומר בכל משמר על העיר הקטנה שלא תיפול חס ושלום לרשות הנפש הבהמית.

מימינו ומשמאלו הוא רואה את הפרקים אשר כבר למד עד עתה בספר מלחמת השם. הוא רואה את הצדיקים, אשר כבר ניצחו את מלחמתם והשליטו את הנפש האלוקית על כל העיר הקטנה ועל כל תושביה. ליבו מלא הערכה עצומה כלפיהם, בודעו שמלחמה עקובה מדם ניהלו עד שהגיעו לניצחון זה. ולעומתם רואה את אלו שנפלו שדד למכמורי הנפש הבהמית, אשר הצליח להשליט את ממשלתו עליהם, ונפשם מרה עליהם ובמסתירים תבכה נפשם ותבקש להוציאה ממסגרים. אך קשים וכבדים הם המוסרות. ומלחמה כבידה ואדירה עוד יותר מחכה עליהם מעתה לשחרר את העיר הקטנה משלטון הנפש הבהמית אה, ורחמנות...

והוא בתווך יעמוד. מימינו ומשמאלו מושכים שתי המלכים האלוקית והבהמית, והוא מנסה להגביר את כח שלטון הנפש האלוקית, ולפנות מקום לחיילותיו. ומנגד, להדוף את הנפש הבהמית מכל מרחבי העיר הקטנה ולנסות אולי יצליח אף לכובשה ולסלקה אף מהחלל השמאלי כליל.

ישבים בני החבורה, על השולחן מונחים שיירי זנבות 'הערינג' וחתיכות קטנות של לחם יבש. לפניהם כוסות חצי מלאים ביי"ש חריף, ולבבם נישא למעלה, אל נבכי ניגון הבינוני אשר מנגנים הם חרש ומבטא את משעולי ופיתולי המלחמה הכבירה של הנפש הבהמית במלחמת חייו, "מלחמת היצר".

”נבר ביארנו אצל הצדיק ואצל הרשע”, מתחיל ר' לייב לפתוח את שפך מעיינותיו, ”שהתואר אשר קיבלו 'צדיק' ו'רשע', נובע בעיקר בגלל מהותם הפנימי, ופחות בגלל מעשיהם שזה כבר התוצאה והפועל יוצא ממהותם.”

לישב בסוכה. בשבת ויו"ט: אף שבימות החול אינו נוהר באכילת עראי חוץ לסוכה, בשבת ויו"ט ראוי ליהזר כיון ד"א דאכילת עראי בשבת ויו"ט חשיבא קבע, אך לא יברך לישב בסוכה דסב"ל (פה"ח). בשר גבינה ודגים: נכון להחמיר שלא לאכול חוץ לסוכה בשר ודגים וגבינה אם קובע סעודתו עליו. (ויש ראשונים דס"ל חייב בסוכה, ומצוי בארחת צהריים של חוה"מ ולא נוטל לדיים). וי"א (הגר"ש א' ותשובות והנהגות) דהיות והיום הרגילות לקבוע סעודה בלי פת עליהם חייבים בסוכה. יין: בלי קביעות אין צריך סוכה כלל (המ"א מ"ב). אבל אם שותה בקביעות ישתו בסוכה בלי ברכה (ויש חולקים בזה מנכ"ב סק"י). והנכון להחמיר שלא לשתות בקבע אלא בתוך סעודה. קפה וכיו"ב: נחלקו אחרונים בקפה ושאר משקים שהדרך לשתות בקביעות האם דינם כ"ין (שעה"צ סק"י), מים: המחמיר לשתות מים בתוך הסוכה ה"ז משובח (המ"ב), ונחלקו האחרונים האם מקיים בכך מצוות סוכה (הגר"י מברסק), או שזה רק למיגדר מילתא (שו"ת שואל ומשיב). מים חוץ לסוכה: מי שאינו יכול להיכנס לסוכה והוא צמא ומצטער מזה י"א דהוי כהדיוס (שו"ת עולת שמואל הובא בב"ל), ואינו מאמין בחז"ל שאמרו תשבו כעין תדורו (הגר"ש א') וי"א דיש מעלה בזה (ביכורי יעקב).

אכילת עראי בתוך הסעודה: באמצע סעודה אסור לאכול ולשתות כלום חוץ לסוכה, דכיון דבא מחמת סעודה נחשב הכל כקבע (מאירי סוכה כ"ו). ואפי' מים אפשר דאסור (מ"ב), ויש לדון האם אפשר להביא ראה משועה"ד (סניף ח') דלא כמ"ב). ואם התחיל לאכול וללעוס ויצא מהסוכה, י"א דאסור לו להמשיך ללעוס חוץ לסוכה (תשובות והנהגות). ויש לדון באכילת פירות באמצע סעודה האם היות דמברכים ע"ז בפנ"ע נחשב כאכילה בפנ"ע או לא (שו"ת הר"י מסלוצק סי"ג).

ברכת לישב בסוכה: יש בזה שני חלקים, אימתי מברך לישב בסוכה, ופסקי דינים בברכת לישב בסוכה. אימתי מברך לישב בסוכה: הקדמה: נחלקו הראשונים האם צריך לברך כל פעם שנכנס לסוכה, או דווקא קודם שהוא אוכל והוא פוטר שאר הדברים שעושים בסוכה. י"א דמברך כל פעם שנכנס (ר"ף ורמב"ם). וי"א דמברך בשעת אכילה, כיון שעיקר הקביעות שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכילה. להלכה דעת השו"ע והרמ"א כר"ת, ודעת הגר"א כהר"ף ורמב"ם. ונחלקו האחרונים (שו"ת ומאמ"ד) בדעת ר"ת האם מעיקר הדין ס"ל דתקנו לברך על הכניסה אלא שהאכילה פוטרו ואם לא אוכל צריך לברך כל פעם (שו"ת), או שבכלל לא תקנו על שאר דברים (מאמ"ד). עוד נחלקו האם הברכה על האכילה חל אף כשיצא יציאה גמורה לאחר אכילה ופוטרת השינה (הגר"י), או לא (מאמ"ד) וסב"ל.

בשעת אכילה: להלכה קי"ל דאינו מברך אלא בשעת אכילה ופוטרת הכל (מ"ב) והחזו"א נהג לברך על כל כניסה כדעת הגר"א כנ"ל.

לפני אכילה: הברכה שמברך על האכילה פוטרת אף דברים שעשה לפני האכילה (מ"ב). אך לכתחילה מיד כשיכנס לסוכה יאכל דבר שחייב בסוכה ויברך (לחוש לשיטת המחמירים וסני בפת"כ ויחזר מכביצה מ"ב).

כניסה שאין בו אכילה: מי שיצא יציאה גמורה אחר האכילה וחוזר ונכנס לסוכה וישהה בה בלא אכילה וכן מי שאינו אוכל פת כל היום י"א שיש לו לברך כשנכנס לסוכה בפעם השניה (הגר"ש א') וי"א דא"צ לברך (שו"ע הרב) וסב"ל, מצוי מאוד שנכנסים לסוכה ללמוד לפני התפילה ויוצאים קודם הסעודה.

נשאר בסוכתו מסעודה לסעודה: אם לא יצא כלל מסוכתו בין סעודה לסעודה נחלקו הפוסקים בזה (שו"ת ב"ח מ"א) וסב"ל ואינו מברך (מ"ב). וטוב שיכין בברכתו הראשונה בפי' שהוא פוטר רק עד סעודה אחרת.

יציאה בין סעודה לסעודה: ההולך בין סעודה לסעודה לביהכ"ס להתפלל או לעסוק בעסקיו וחוזר לסוכתו ואוכל בסעודה, צריך לברך שנית. אבל אם יצא אלא לדבר עם חברו או להביא איזה דבר לסוכה אינו צריך לברך (מ"ב). היוצא באמצע סעודתו: להתפלל בביהכ"ס מנחה או מעריב כל שלא הסיח דעתו א"צ לברך שנית. סוכת חבירו: ההולך לסוכת חבירו באמצע סעודה ואוכל שם, אם היה בדעתו בשעת ברכה לילך לשם, א"צ לברך אך נכתחילה אין כדאי לצאת משם הואיל וי"א דצריך לברך (מ"ב).

מ. יערי/תמונה